

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/288115240>

Εγκυρότητα και αξιοπιστία στην ποιοτική εκπαιδευτική έρευνα: Παρουσίαση, αιτιολόγηση και πράξη.

Conference Paper · November 2007

CITATIONS

0

READS

15,412

1 author:

[Loizos Symeou](#)

European University Cyprus

89 PUBLICATIONS 947 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

School Drop-Out [View project](#)

“Out of the Box” Empowering School Leaders through Action Research (2013-2014) [View project](#)

ΣΥΜΕΟΥ, Λ. (2007). Εγκυρότητα και αξιοπιστία στην ποιοτική εκπαιδευτική έρευνα: Παρουσίαση, αιτιολόγηση και πράξη. *Πρακτικά 5^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδας "25 Χρόνια Παιδαγωγικής Εταιρείας Ελλάδας"* (Τομ. 2, σσ. 333-339). Θεσσαλονίκη: Α/φοί Κυριακίδη.

Εγκυρότητα και αξιοπιστία στην ποιοτική εκπαιδευτική έρευνα: Παρουσίαση, αιτιολόγηση και πράξη.

Λοΐζος Συμεού

Εισαγωγή

Οι ποιοτικές έρευνες στο χώρο της εκπαίδευσης, ίσως πολύ περισσότερο από τις ποσοτικές έρευνες, έτυχαν και συνεχίζουν να τυγχάνουν πολύ μεγάλης κριτικής για την εγκυρότητα και αξιοπιστία τους. Οι ποιοτικές έρευνες έχουν κατηγορηθεί ότι χρησιμοποιούν “soft” (μαλακές, θαμπές) ερευνητικές διαδικασίες, ότι τα ευρήματά τους είναι “αποκυήματα φαντασίας, και όχι επιστήμη”, και ότι οι ερευνητές που τις διεξάγουν “δεν έχουν κανένα τρόπο να επιβεβαιώσουν εάν το τι δηλώνουν είναι αληθινό ή όχι” (Denzin & Lincoln, 2000: 8).

Η κριτική αυτή είχε προκύψει αρχικά από το στρατόπεδο των ποσοτικών/θετικιστών ερευνητών και από το γεγονός ότι πολλοί ποιοτικοί ερευνητές, μέσα στο ζήλο τους για την ποιοτική έρευνα, δεν παρείχαν επαρκή τεκμηρίωση και αιτιολόγηση των μεθόδων, των ευρημάτων και των συμπερασμάτων τους. Πιο πρόσφατα, η κριτική αυτή προήλθε μέσα από τον ίδιο το χώρο της ποιοτικής έρευνας και αναφέρεται, όχι στα παραδοσιακά θετικιστικά κριτήρια εγκυρότητας και αξιοπιστίας, αλλά σε ζητήματα όπως την ερευνητική πορεία ως πράξη, το στιλ και τον τρόπο γραφής και παρουσίασης της ερευνητικής διαδικασίας, τη σημασία και αξία του ερευνητικού θέματος, αλλά και την όλο και μεγαλύτερη επίδραση του θετικισμού στην ποιοτική μεθοδολογία. Για το λόγο αυτό οι Denzin και Lincoln (2000) περιγράφουν την τρέχουσα περίοδο στην ανάπτυξη της ποιοτικής έρευνας ως μια περίοδο “τριπλής κρίσης σε ό,τι αφορά στην παρουσίαση, αιτιολόγηση και πράξη” της ποιοτικής έρευνας (σ. 17).

Για την αντιμετώπιση αυτής της κριτικής, συνίσταται η εξεύρεση μεθοδολογικών στρατηγικών που θα ενδυναμώνουν τη συνέπεια του μεθοδολογικού σχεδιασμού και την ίδια τη διεξαγωγή μιας ποιοτικής εκπαιδευτικής έρευνας (Eisenhart & Howe, 1992) ή, όπως δηλώνουν οι Fontana και Frey (1994), που θα πραγματοποιούνται με επιτυχία την “τέχνη της επιστήμης” της ποιοτικής έρευνας. Γι’ αυτό, οι ερευνητές που διεξάγουν έρευνες μέσα στη συγκεκριμένη “σχολή” (paradigm) θα πρέπει να φανερώνουν και επεξηγούν λεπτομερώς τις στρατηγικές αυτές και όλες τις φάσεις της ερευνητικής διαδικασίας, με τρόπο που να ενδυναμώνεται η ποιότητα και το κύρος της έρευνας και η συνολική της ακεραιότητα. Όπως δηλώνουν οι Anfara, Brown και Magnione (2002), “ρόλο-κλειδί στην ποιοτική έρευνα διαδραματίζει το πώς λογοδοτούμε για τους εαυτούς μας, πώς αποκαλύπτουμε τον κρυφό κόσμο” της ερευνητικής διαδικασίας, με τρόπο που να “δείχνουμε το χέρι και να ανοίγουμε το μυαλό του ερευνητή στον αναγνώστη/τρια μας” (σ.29).

Στο άρθρο αυτό περιγράφω τις στρατηγικές που επιστρατεύτηκαν στα πλαίσια μιας ποιοτικής έρευνας με σκοπό να διασφαλιστεί η εγκυρότητα και αξιοπιστία της. Η έρευνα διερευνούσε τις σχέσεις σχολείου-οικογένειας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση της Κύπρου και είχε σκοπό να διερευνήσει τις μορφές και το περιεχόμενο της συνεργασίας συγκεκριμένων περιπτώσεων εκπαιδευτικών και των οικογενειών των μαθητών τους και τον τρόπο με τον οποίο η συνεργασία αυτή αξιοποιείτο από τις δύο πλευρές.

Η ερευνητική στρατηγική που ακολουθήθηκε ήταν αυτή της μελέτης πολλαπλών (multiple) περιπτώσεων (Yin, 2003), με τη συμμετοχή ενός δείγματος επτά εκπαιδευτικών, των μαθητών τους και των γονιών των συγκεκριμένων μαθητών. Η ερευνητική προσέγγιση ήταν εθνογραφική και αξιοποιήθηκαν τόσο ποιοτικές όσο και ποσοτικές μέθοδοι συλλογής δεδομένων. Τα ερευνητικά δεδομένα συλλέγηκαν με τη χορήγηση ερωτηματολογίου στις 148 οικογένειες που συμμετείχαν στην έρευνα, από ατομικές συνεντεύξεις 45 γονιών και 39 παιδιών του δείγματος και από 7 ομαδικές συνεντεύξεις στις οποίες συμμετείχαν γονείς, και άλλες 7 στις οποίες συμμετείχαν μαθητές. Λήφθηκαν επίσης, ατομικές συνεντεύξεις από όλους τους συμμετέχοντες εκπαιδευτικούς και τους διευθυντές/τριες των σχολείων τους, ενώ οι εκπαιδευτικοί συμμετείχαν και σε ομαδική συνέντευξη. Τέλος, αριθμός συναντήσεων εκπαιδευτικών-γονιών έτυχαν παρατήρησης και/ή ηχογραφήθηκαν, ενώ έτυχαν παρακολούθησης άλλες

εκδηλώσεις και δραστηριότητες κατά τις οποίες εκπαιδευτικοί και γονείς είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε επαφή, όπως σχολικές εκδηλώσεις, βραδιές γνωριμίας, συνεδρίες των τοπικών Συνδέσμων Γονέων, κ.ά.

Κριτήρια και στρατηγικές για τη διασφάλιση εγκυρότητας και αξιοπιστίας: το παράδειγμα της συγκεκριμένης μελέτης περίπτωσης

Τα “κριτήρια αναγνώρισης/νομιμοποίησης” (legitimacy: Denzin & Lincoln, 2000) ή “standards” (Eisenhart & Howe, 1992) ή ακόμα “varieties” (Lincoln, 2001) εγκυρότητας και αξιοπιστίας τα οποία τέθηκαν για τη διασφάλιση της ποιότητας και του κύρους της συγκεκριμένης έρευνας ήταν αυτά τα οποία προτάθηκαν από τους Guba και Lincoln (1982, στο Lincoln, 2001): η αξιοπιστία της έρευνας, η μεταβιβασιμότητα/γενικευσιμότητά της, η βασιμότητά της και η επιβεβαιωσιμότητά της. Τα κριτήρια αυτά και οι στρατηγικές οι οποίες επιστρατεύτηκαν για να ικανοποιηθούν περιγράφονται και συζητούνται πιο κάτω.

Αξιοπιστία της έρευνας

Η “αξιοπιστία” (credibility) σε μια ποιοτική έρευνα αναφέρεται στην ισχύ του μεθοδολογικού σχεδιασμού, στην ποιότητα των δεδομένων τα οποία συλλέγηκαν κατά τη διάρκειά της και στο πώς αυτός ο σχεδιασμός και τα συγκεκριμένα δεδομένα οδηγούν σε αληθινά και άξια εμπιστοσύνης ευρήματα, υπό την έννοια ότι αναπαριστούν την πραγματικότητα (Lincoln, 2001). Η έννοια της αξιοπιστίας της έρευνας στα πλαίσια της ποιοτικής σχολής θα αντιστοιχούσε στην έννοια της “εσωτερικής εγκυρότητας” (internal validity) στην ποσοτική/θετικιστική σχολή.

Η πρώτη μεθοδολογική στρατηγική η οποία ακολουθήθηκε στη συγκεκριμένη έρευνα και που επιχειρούσε να διασφαλίσει την αξιοπιστία της ήταν η “τριγωνοποίηση” (triangulation) μεθόδων και δεδομένων. Τριγωνοποίηση καλείται η “εφαρμογή και συνδυασμός διαφορετικών ερευνητικών μεθοδολογιών στη διερεύνηση του ίδιου φαινομένου” (Denzin, 1994β: 511). Στην έρευνα αυτή πολλαπλές μέθοδοι συλλογής δεδομένων, όπως επίσης πολλαπλές πηγές δεδομένων και τεκμηρίων, επιστρατεύτηκαν με σκοπό την τριγωνοποίηση και επιβεβαίωση των ευρημάτων που προέκυπταν κατά τη διάρκεια της συλλογής των δεδομένων. Κάθε πηγή δεδομένων συνδεόταν με συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα αποδίδοντας επιβεβαιωτικά τεκμήρια σε σχέση με το

συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα, τα οποία τύγγχαναν τριγωνοποίησης με πληροφορίες που προέρχονταν από άλλες πηγές δεδομένων. Με τον τρόπο αυτό, οι ερευνητικές μέθοδοι και εργαλεία συνδέονταν με τους σκοπούς της έρευνας και το πλαίσιο κωδικοποίησης με το οποία θα αναλύονταν τα δεδομένα. Τα δεδομένα των συνεντεύξεων έτυχαν τριγωνοποίησης με τα δεδομένα των ερωτηματολογίων και των παρατηρήσεων, ενώ παράλληλα οι συνεντεύξεις έτυχαν τριγωνοποίησης η μια με την άλλη -αυτές των εκπαιδευτικών με αυτές των γονέων και των παιδιών, και αντίστροφα. Έτσι, κάθε πηγή δεδομένων ενημέρωνε την τελική ανάλυση των δεδομένων με τρόπο που το κάθε εύρημα της έρευνας να προέκυπτε ως αποτέλεσμα της επιβεβαίωσης τουλάχιστον μίας ακόμα πηγής δεδομένων. Η τριγωνοποίηση αυτή προσέδιδε αξιοπιστία στα ευρήματα της έρευνας και εξασφάλιζε την επάρκεια και καταλληλότητα των ερμηνειών που προέκυπταν από τα ευρήματα αυτά.

Η απόφαση για τη διερεύνηση των συγκεκριμένων ερευνητικών ερωτημάτων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση δεν υπήρξε τυχαία, αλλά λήφθηκε με σκοπό να ικανοποιεί το κριτήριο αξιοπιστίας της μακράς εμπειρίας και επαφής (prolonged engagement) με το ερευνητικό πεδίο. Ως ο ερευνητής που διεξήγαγε τη συγκεκριμένη έρευνα, είχα αρκετή εκπαιδευτική εμπειρία τόσο σε θέματα παιδαγωγικής και διδασκαλίας στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο όσο και σε θέματα που αφορούσαν την υπό διερεύνηση περιοχή, τις σχέσεις σχολείου-οικογένειας. Επιπλέον, είχα αφιερώσει επαρκή χρόνο στο υπό διερεύνηση πεδίο, τόσο στα πλαίσια προηγούμενων ερευνών που εμπίπτουν στη συγκεκριμένη ερευνητική περιοχή (για παράδειγμα Symeou, 2002· Συμεού, 2003), όσο και για τη συλλογή των δεδομένων στα πλαίσια της έρευνας αυτής, η οποία διήρκησε επτά μήνες ερευνητικής παρουσίας στο πεδίο.

Τέλος, η αξιοπιστία της συγκεκριμένης έρευνας υποστηρίχθηκε μέσα από ελέγχους των συμμετεχόντων (member checks). Ως μέρος της ερευνητικής διαδικασίας και επιδιώκοντας παράλληλα τις όσο το δυνατό ισχυρότερες δεοντολογικές μεθοδολογικές επιλογές, τόσο οι απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις όσο και η ερμηνεία και συζήτηση των ευρημάτων της έρευνας τα οποία σχετίζονταν με τους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην έρευνα επιστράφηκαν σε αυτούς/ές με σκοπό την επαλήθευση της αξιοπιστίας τους. Έτσι, επιτεύχθηκε η επιβεβαίωση των ευρημάτων της έρευνας από τους ίδιους τους συμμετέχοντες (participant validation). Επιπλέον, πριν τη

δημοσίευση της τελικής ερευνητικής έκθεσης αποστάληκε σε όλους τους εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην έρευνα επιστολή η οποία τους καλούσε, αφού μελετήσουν τα μέρη της έρευνας που περιέγραφαν ή ερμήνευαν τη δική τους περίπτωση, να επιβεβαιώσουν την αξιοπιστία των συγκεκριμένων αποσπασμάτων της έρευνας και να δώσουν τη συγκατάθεσή τους στη δημοσίευσή τους. Κλήθηκαν επίσης, να προβούν σε συγκεκριμένα σχόλια, επισημάνσεις και εισηγήσεις για αλλαγές σε περίπτωση που αμφισβητούσαν την αξιοπιστία των περιγραφών και ερμηνειών του ερευνητή.

Μεταβιβασιμότητα/γενικευσιμότητα της έρευνας

Η μεταβιβασιμότητα ή γενικευσιμότητα ή και γενικευτική ισχύς (transferability) των ευρημάτων μιας ποιοτικής μελέτης, παρόμοια με τον όρο “εξωτερική εγκυρότητα” ο οποίος χρησιμοποιείται στην ποσοτική σχολή εκπαιδευτικής έρευνας, αναφέρεται στον βαθμό που τα συμπεράσματα της μελέτης μπορούν να γενικευτούν σε ευρύτερα σύνολα ομοειδών περιπτώσεων από τον πληθυσμό από τον οποίο προέρχεται το συγκεκριμένο δείγμα. Αποτελεί την εγκυρότητα ή νομιμοποίηση που μπορούν να προσδώσουν στην έρευνα οι ίδιοι οι αναγνώστες της.

Η σημαντικότερη τεχνική για να ικανοποιήσει ένας/μία ερευνητής/τρια το κριτήριο της μεταβιβασιμότητας/γενικευσιμότητας είναι η πυκνή και ζωνρή περιγραφή των δεδομένων και ευρημάτων της έρευνας. Ο Denzin (1994α) ορίζει ως πυκνή περιγραφή αυτήν “που δίνει το συγκείμενο μιας εμπειρίας, δηλώνει τις προθέσεις και το νόημα που οργανώνουν την εμπειρία, και αποκαλύπτει την εμπειρία ως μια διαδικασία” (σ.505). Στοχεύοντας στην ικανοποίηση του κριτηρίου της μεταβιβασιμότητας, η συγκεκριμένη έρευνα επιχείρησε να προσφέρει μια αληθινή και συνεπή πυκνή περιγραφή των ευρημάτων της έρευνας και να ταξιδέψει τους αναγνώστες της στον κόσμο των συμμετεχόντων της. Οι αναγνώστες της έρευνας θα μπορούσαν έτσι να αναγνωρίσουν την εμπειρία των συμμετεχόντων και του ερευνητή και να τις αντιπαραβάλουν με τις δικές τους εμπειρίες και με αυτές που είχαν μελετήσει μέσα από άλλες σχετικές εμπειρικές έρευνες με τρόπο που να πείθονται για τις αξιώσεις και δηλώσεις του ερευνητή.

Για το λόγο αυτό, σε ένα πρώτο επίπεδο παρουσίασης των ευρημάτων της έρευνας, έτυχαν λεπτομερούς περιγραφής συγκεκριμένες περιπτώσεις εκπαιδευτικών-

μαθητών-γονέων και μεταξύ τους στιγμιότυπα, με παράλληλη πυκνή περιγραφή του τοπικού και εκπαιδευτικού συγκειμένου. Αυτό το πρώτο επίπεδο παρουσίασης των ευρημάτων διατηρήθηκε όσο το δυνατόν πιο κοντά στα δεδομένα που συλλέγηκαν από το πεδίο, ώστε περιγραφή και ερμηνεία να ισορροπούσαν εξίσου. Οι ερμηνείες, όπως παρουσιάστηκαν σε αυτό το επίπεδο παρουσίασης των ευρημάτων της έρευνας, απέρρεαν από τις παρατηρήσεις και τις εμπειρίες από το πεδίο, από τις αντιλήψεις του ερευνητή για τις εμπειρίες και τις πραγματικότητες των συμμετεχόντων στην έρευνα και από τις συνεντεύξεις μαζί τους.

Μετά την περιγραφή των επιμέρους περιπτώσεων ακολούθησε ένα δεύτερο επίπεδο περιγραφής των ερευνητικών ευρημάτων μέσα από μια γενικότερη περιγραφή των ευρημάτων της, αυτή τη φορά διατηρώντας απόσταση από τις συγκεκριμένες περιπτώσεις και τα διακριτά τους χαρακτηριστικά, και επιχειρώντας να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα πιο γενικά. Η ερμηνεία που επιχειρήθηκε σε αυτό το δεύτερο επίπεδο βασιζόταν στα δεδομένα που είχαν συλλεγεί και αναλυθεί από όλες τις περιπτώσεις που μελετήθηκαν. Για το λόγο αυτό, στο δεύτερο αυτό επίπεδο παρουσίασης των ευρημάτων της έρευνας, ο άμεσος λόγος των συμμετεχόντων μέσα από χωρία και η περιγραφή του συγκειμένου ήταν περιορισμένη.

Σε ένα τρίτο και τελικό επίπεδο παρουσίασης των ευρημάτων της έρευνας, το οποίο παρουσιάστηκε στα συμπεράσματα της έρευνας, επιχειρήθηκαν αναλυτικές γενικεύσεις σε σχέση με τα ευρήματα της έρευνας, προσπερνώντας τα όρια των εμπειρικών δεδομένων και προβαίνοντας σε ευρύτερες ερμηνείες που είχαν στόχο να γενικευτούν τα ευρήματα της έρευνας σε ένα γενικότερο θεωρητικό πλαίσιο. Το θεωρητικό πλαίσιο που χρησιμοποιήθηκε στη συγκεκριμένη έρευνα βασιζόταν στις θεωρητικές προοπτικές των εννοιών του πολιτισμικού και του κοινωνικού κεφαλαίου. Το θεωρητικό αυτό υπόβαθρο θεωρήθηκε ότι επέτρεπε στα ευρήματα της έρευνας να παρουσιαστούν με τρόπο ώστε, αφενός να μπορούν να γίνουν κατανοητά στους συμμετέχοντες στην έρευνα και στους αναγνώστες της, και αφετέρου να προσλάβουν θεωρητική προοπτική ώστε να μπορούν να συσχετιστούν με ευρύτερες εκπαιδευτικές εμπειρίες.

Μέσα από την περιγραφή των ευρημάτων της έρευνας σε αυτά τα τρία επίπεδα παρουσίασης, ο/η αναγνώστης/τρια θα μπορούσε και ο/η ίδιος/α να εμπλακεί στη

διαδικασία της ανάλυσης των δεδομένων και να διαβάσει ξανά την παρουσίαση των ευρημάτων με καινούργια αντίληψη των δεδομένων.

Η βασιμότητα και η επιβεβαιωσιμότητα της έρευνας

Δύο άλλα κριτήρια ποιότητας, ακρίβειας και αυστηρότητας της ποιοτικής έρευνας είναι η βασιμότητα (dependability) της έρευνας, δηλαδή το να περιγράψει ο/η ερευνητής/τρια την αναδύομενη φύση της διαδικασίας της έρευνάς του/της, και η επιβεβαιωσιμότητα (confirmability) της έρευνας, δηλαδή να μπορεί να δείξει ο/η ερευνητής/τρια ότι οι ερμηνείες του/της βασίζονται στο συγκεκριμένο συγκεκριμένο και ότι οι συμμετέχοντες δεν αποτελούν προϊόν της φαντασία του/της. Για να πετύχει κανείς βασιμότητα και επιβεβαιωσιμότητα είναι αναγκαίο στην παρουσίαση της έρευνας να περιγράφεται “η ιστορία της μελέτης αυτής καθ’ εαυτής παράλληλα με τις ιστορίες των συμμετεχόντων” (Mulholland & Wallace, 2003: 8).

Στοχεύοντας τόσο σε βασιμότητα όσο και σε επιβεβαιωσιμότητα, η υπό συζήτηση έρευνα περιέλαβε στην παρουσίαση και συζήτηση των ευρημάτων της τα σχόλια των συμμετεχόντων στην έρευνα με τρόπο που ο ρόλος τους στην έρευνα να τεκμηριωνόταν. Οι ιστορίες και τα λόγια των συμμετεχόντων αναδύθηκαν μέσα από το εύρος των ερευνητικών πηγών που αξιοποιήθηκαν κατά την έρευνα στο πεδίο, έτσι ώστε ο/η αναγνώστης/τρια να ερχόταν σε άμεση επαφή με τις σημειώσεις του πεδίου, τα τεκμήρια και τις μαρτυρίες. Ο/η αναγνώστης/τρια καθίστατο την ίδια στιγμή ικανός/η να κρίνει κατά πόσο οι συμπερασματικές ερμηνείες στην οποίες κατέληγε η έρευνα στηρίζονταν στις πραγματικότητες των συμμετεχόντων.

Η βασιμότητα της έρευνας πιο συγκεκριμένα, επιτεύχθηκε επιπλέον μέσα από τον πειθαρχημένο αυτοέλεγχο και αυτογνωσία του ερευνητή κατά τη διάρκεια της συλλογής, ανάλυσης και παρουσίασης των ερευνητικών δεδομένων. Ο ερευνητής παρουσίασε στην ερευνητική του έκθεση με συστηματικότητα και με ακρίβεια τα μεθοδολογικά βήματα και διαδικασίες που ακολουθήθηκαν στην έρευνα, τεκμηριώνοντας παράλληλα την υποκειμενικότητά του και τις προσωπικές του προκαταλήψεις.

Με τη βασιμότητα της έρευνας σχετίζεται και η προσωπική δεοντολογική στάση του ερευνητή απέναντι στην ίδια την έρευνα και τις ερευνητικές μεθόδους συλλογής και ανάλυσης των δεδομένων. Στη βάση της εθνογραφικής ερευνητικής προσέγγισης που

ακολουθήθηκε στη συγκεκριμένη έρευνα, ο ερευνητής διαδραμάτισε το ρόλο του εξωτερικού ερευνητή, του συνεντευκτή, του παρατηρητή και αυτού που επισκοπούσε την ερευνητική περιοχή που αφορά τη συνεργασία εκπαιδευτικού-οικογένειας. Για το λόγο αυτό, ο ερευνητής σε καμιά περίπτωση δε συμπεριφέρθηκε ως αξιολογητής, μια και ο σκοπός της έρευνας ήταν να ερμηνεύσει την εφαρμογή των στρατηγικών συνεργασίας των συμμετεχόντων και να προτείνει συγκεκριμένες εναλλακτικές προτάσεις μέσα από τη μελέτη των αξιολογήσεων των ίδιων των συμμετεχόντων. Ο ερευνητής ήταν ένας ‘εξωτερικός παρατηρητής/ερευνητής’, του οποίου η εμπλοκή στις ζωές των συμμετεχόντων διατηρήθηκε στο ελάχιστο παραμένοντας ουδέτερος στο βαθμό που αυτό ήταν δυνατό.

Σύνοψη

Η διασφάλιση της ποιότητας και του κύρους μιας ποιοτικής έρευνας επιτυγχάνεται μέσα από την ικανοποίηση συγκεκριμένων κριτηρίων ερευνητικής συνέπειας και την ενδεδεγμένη περιγραφή της ερευνητικής διαδικασίας στον/στην αναγνώστη/τρια της, έτσι ώστε να μπορεί να προβαίνει ο/η ίδιος/α σε αξιολογική κρίση σε ό,τι αφορά στην εγκυρότητα και αξιοπιστία της συγκεκριμένης έρευνας. Στο άρθρο αυτό επιχειρήσα να παρουσιάσω τις στρατηγικές τις οποίες επιστράτευσα για να διαφυλάξω και να υπερασπιστώ αναλυτικά το μεθοδολογικό κύρος μιας έρευνας που διερευνούσε τη συνεργασία σχολείου-οικογένειας και που εντασσόταν στη σχολή της ποιοτικής έρευνας. Τα κριτήρια τα οποία τέθηκαν στη συγκεκριμένη περίπτωση ήταν η αξιοπιστία της έρευνας, η μεταβιβασιμότητα/γενικευσιμότητά της, η βασιμότητά της και η επιβεβαιωσιμότητά της. Οι στρατηγικές ικανοποίησης των πιο πάνω κριτηρίων και που παρουσιάστηκαν στο άρθρο αυτό αποτελούν μόνο μερικές εισηγήσεις και καθοδηγητικά κριτήρια για το πώς μπορεί να κριθεί το κύρος των αποτελεσμάτων και των προϊόντων ερευνών από τη συγκεκριμένη σχολή.

Βιβλιογραφία

Anfara, Vincent A. Jr., Brown, Kathleen M. & Mangione, Terri L. (2002). Qualitative analysis on stage: Making the research process more public. *Educational Researcher*. 31(7), 28-38.

- Denzin, Norman (1994α). The art and politics of interpretation. Στους Norman Denzin & Yvonna S. Lincoln (Εκδ.), *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Denzin, Norman (1994β). Triangulation. Στους Norman Denzin & Yvonna S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Denzin, Norman K. & Lincoln, Yvonna S. (2000). *Handbook of qualitative research* (2^η έκδ.). Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Eisenhart, Margaret A. & Howe, Kenneth R. (1992). Validity in educational research. Στους Margaret Le Compte, Wendy Millroy & Judith Preissle (Εκδ.), *The handbook of qualitative research in education*. San Diego: Academic Press.
- Fontana, Andrea & Frey, James (1994). Interviewing: The art of science. Στους Norman Denzin & Yvonna S. Lincoln (Εκδ.), *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, Ca: Sage.
- Lincoln, Yvonna (2001). Varieties of validity: Quality in qualitative research. Στους J. Smart, & W. Tierney (Εκδ.), *Higher education: Handbook of theory and research*. New York: Agathon Press.
- Mulholland, Judith & Wallace, John (2003). Strength, sharing and service: restorying and the legitimization of research texts. *British Educational Research Journal*. 29(1), 5-23.
- Symeou, Loizos (2002). Present and future home-school relations in Cyprus: An investigation of teachers' and parents' perspectives. *The School Community Journal*. (2)12, 7-34.
- Συμεού, Λοΐζος (2003). Σχέσεις σχολείου-οικογένειας: έννοιες, μορφές και εκπαιδευτικές συνεπαγωγές. *Παιδαγωγική Επιθεώρηση*. 36, 101-113.
- Yin, Robert K. (2003). *Case study research; design and methods* (3^η έκδ.). Thousand Oaks: Sage.

Abstract

Validity and reliability in educational research have always received particular attention by theorists, policy makers and practitioners. Hence, educational researchers often find themselves in a debate about the validity and reliability for their claims. Qualitative research is subject to further criticism, since it has frequently been accused as being soft and that its products are fiction and not science. This paper describes the methodological strategies used in a qualitative research study which investigated school-family liaisons in Cyprus in order to address the trustworthiness criteria/procedures for quality and rigour in qualitative research devised by Guba and Lincoln.

Λοΐζος Συμεού
Επίκουρος Καθηγητής
Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Σπουδών
Cyprus College
T.K. 22006
1516 Λευκωσία
Κύπρος

Τηλ.: +357-22-713178
Fax: +357-22-590539
Email: lsymeou@cycollege.ac.cy